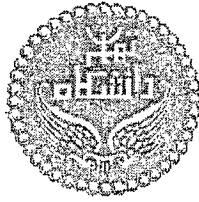

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تهران
دانشکده حقوق و علوم سیاسی

امنیت انرژی در خاورمیانه و تأثیر آن بر توسعه اقتصادی آسیا
و اقیانوسیه «۱۹۷۰-۲۰۰۴»

نگارش:

هنلیتو سویلیا جونیور

استاد راهنما:

دکتر محمدعلی شیرخانی

اساتید مشاور:

دکتر محمدرضا تخشید

دکتر رضا رئیس طوسی

۱۳۸۷ / ۲ / ۲۹

پایان نامه برای دریافت درجه دکتری

در رشته

روابط بین الملل

اسفند ۱۳۸۶

۹۸۲۸۶

کتابخانه مرکزی
دانشگاه تهران

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه تهران

شماره
تاریخ
پروست

اداره کل تحصیلات تکمیلی

باسمه تعالی

تعهد نامه اصالت اثر

هنلیتو سربلیا جونیور

اینجانب متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه / رساله حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است ، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مأخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه / رساله قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است . در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از اعتبار ساقط خواهد شد .
کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پردیس / دانشکده / مرکز دانشگاه تهران می باشد .

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضاء هنلیتو سربلیا جونیور

Henliato

آدرس : خیابان انقلاب اول خیابان فجر رازی - پلاک ۵ کد پستی : ۱۳۰۴۵/۵۶۸
فاکس : ۶۴۹۷۳۱۴

چکیده:

مجموعه ضعفهای گوناگون سیاسی، اقتصادی و اجتماعی که در کشورهای خلیج فارس وجود دارد، به معنی نیاز به ارزیابی عاقلانه بر محیط امنیتی منطقه می باشد. این پژوهش یکی از مهمترین متغیرها بر محیط امنیت منطقه که رابطه با امنیت انرژی دارد را مورد بررسی قرار می دهد. تفاوت متغیرهای داخلی، منطقه ای و بین المللی که در این بحث اهمیت دارد، مورد آزمایش قرار می گیرد. علاوه بر موضوعات داخلی و منطقه ای مانند سوء استفاده از حقوق بشری، دزدی و عدم مدیریت صحیح و فشارهای سیاسی داخلی و عوامل بین المللی مانند مداخله خارجی توسط بازیگران غیر منطقه ای شامل ایالات متحده اروپا، چین و شرکت های فراملتی نفتی و سازمانهای نظامی، غیر دولتی، محیط امنیت منطقه را بیشتر مورد تخریب قرار می دهد.

این پژوهش تأثیر عرضه نفت خاورمیانه و بی ثباتی قیمت نفت بر رشد و توسعه پویایی اقتصاد منطقه آسیا و اقیانوسیه را مورد بحث قرار می دهد. با توجه به سطح بالای وابستگی (چین، ژاپن، هند، کره جنوبی و کشورهای عضو ASEAN) بر نفت خلیج فارس. برای موتور محرکه ای رشد اقتصادی خود، رقابت و همکاری آینده بین این کشورها افزایش می یابد.

به دلیل عرضه نسبتاً ارزان نفت از خلیج فارس، رشد اقتصاد پویای آینده کشورهای آسیا و اقیانوسیه، عامل مهمی باقی می ماند. بنابراین لازم است که رژیم امنیت انرژی که شامل مکانیسم های صحیح برای کاهش دادن امکان رقابت نظامی با منابع انرژی در دریای جنوب چین می باشد، بنا شود. این رژیم نیاز به انعطاف دارد که بتواند دیدگاه های کشورهای مصرف کننده انرژی آسیا و اقیانوسیه، کشورهای تولید کننده نفت خلیج فارس، آپک، سازمانهای بین المللی و ایالات متحده که در آینده دور در این مناطق نقش ایفا می کنند، شرکت نماید.

تقدیم به:

پدر و مادر و خواهران و برادران عزیزم،
که مشوق من در راه کسب علم و دانش بوده اند.

هنلیتو سویلیا جونپور

قدر دانی

نویسنده این اثر مراتب قدر دانی خود را از افراد و سازمانهای زیر به علت کمک های فراوان در به ثمر نشستن این اثر ابراز می نماید. مولف سپاس بی دریغ خود را از جناب آقای دکتر محمد شیر خانی، بعنوان استاد مشاور، بواسطه ی راهنمایی ها طی دوره تکمیل این تحقیق بیان می دارد. همچنین نویسنده از جناب آقای دکتر محمد رضا تخشید به علت مشاوره های راهگشا و اجرایی ایشان و جناب آقای دکتر رضا رئیس طوسی به علت بررسی موشکافانه ی تمام بخشهای این اثر و گروه دفاع آقایان دکتر محمد فرهاد عطائی، دکتر عبدالله رمضان زاده، دکتر غفاری و دکتر محمد علی فردانش در بررسی فرضیه ها و کارآمدتر شدن این اثر تشکر می نماید.

همچنین مولف مراتب تقدیر و تشکر خود را از کتابخانه های مرکز مطالعات بین المللی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، مرکز مطالعات خاور میانه و کتابخانه دانشگاه فیلیپین، کتابخانه وزارت امور خارجه و همچنین مرکز مطالعات بین المللی دانشکده حقوق و علوم سیاسی و ریاست آن، خانم دکتر نسرین مصفا، بواسطه ایجاد فرصتهای متعدد جهت حضور در سمینارها و کنفرانسها مربوط به موضوع رساله ابراز می دارد. این اثر به بار نمی نشست مگر با همکاری آقایان سیروس فیض، دکتر نوروزی، گرگ واتسون، جمال رشیدی، کارکنان مرکز مطالعات بین المللی دانشکده حقوق و علوم سیاسی، انجمن ایران فیلیپین، سفارت فیلیپین در ایران که با حمایتهای معنوی و پیشنهادات خود به نویسنده در این راه یاری رساندند.

در نهایت، مولف رساله سپاس خود را از تلاشهای آقای حسین عباسی نسب در انجام امور مربوط به ترجمه و ویرایش این اثر در خلال تکمیل آن ابراز می دارد.

هنلیتو سوبلیا جونیور

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه.....
۱.....	بیان مسأله.....
۸.....	مروری بر ادبیات مربوطه.....
۱۱.....	هدف پژوهش.....
۱۱.....	ارائه متغیرها و فرضیات.....
۱۳.....	روش آزمون پژوهش.....
۱۳.....	فرضیات تحقیق.....
۱۴.....	تعریف فرضیات پژوهش.....
۱۶.....	محدوده پژوهش.....
۱۷.....	فصل اول: امنیت و انرژی: بررسی مختصر.....
۱۹.....	مجموعه امنیتی چیست؟.....
۲۰.....	تفاوت میان مجموعه امنیتی و نظم منطقه ای.....
۲۰.....	خلیج فارس و آسیا اقیانوسیه بعنوان مجموعه های امنیتی.....
۲۲.....	اهمیت اقتصاد سیاسی نفت.....
۲۵.....	انرژی و رابطه آن با توسعه جهانی.....
۲۵.....	تحولات در امنیت انرژی.....
۳۲.....	توزیع حوزه های سرمایه گذاری از درآمدهای نفتی کسب شده.....
۳۵.....	امنیت عرضه انرژی و توسعه.....
۳۹.....	اهمیت قدرت های منطقه ای در خاورمیانه برای قدرتهای استعماری: ثبات یا بی ثباتی نفت؟.....
۴۷.....	بحران های نفتی و اقتصاد جهانی.....
۴۸.....	بحران کانال سوئز (۱۹۵۶).....
۵۰.....	نهضت ملی شدن صنعت نفت در ایران (۲-۱۹۵۱).....
۵۱.....	بحران نفتی سال ۱۹۷۳.....
۵۴.....	انقلاب اسلامی و جنگ ایران و عراق.....
۵۶.....	جنگ خلیج فارس.....

۵۷.....	پس از سپتامبر ۲۰۰۱.....
۵۸.....	تولید جهانی انرژی.....
۶۲.....	فصل دوم: گسترش اقتصاد بین‌الملل.....
۶۳.....	جهانی شدن و توسعه اقتصادی.....
۶۹.....	دورنمای نظری رشد و توسعه.....
۷۷.....	الف) فناوری و دانش فنی جدید.....
۸۰.....	ب) شرکت‌های چند ملیتی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی.....
۸۲.....	ج) ادغام تدریجی راهبرد اقتصادی لیبرال و واقع‌گرایانه.....
۸۵.....	د) تجارت بین‌المللی و منطقه‌ای کردن تجارت.....
۸۹.....	ه) منابع تأمین مطمئن انرژی و توسعه اقتصادی.....
۹۶.....	فصل سوم: توسعه اقتصادی آسیا و اقیانوسیه: مطالعات موردی منطقه‌ای.....
۹۸.....	منطقه آسیا - اقیانوسیه: اهمیت ژئوپولیتیک و ژئواکونومیک.....
۱۰۴.....	عملکرد اقتصادی آسیا و اقیانوسیه و جریان منطقه آسیا - اقیانوسیه.....
۱۰۸.....	اپک و عملکرد تجاری و سرمایه‌گذاری مناطق.....
۱۱۰.....	الگوهای تجاری کشورهای آسیا - اقیانوسیه.....
۱۱۳.....	الگوهای سرمایه‌گذاری در منطقه آسیا - اقیانوسیه.....
۱۱۶.....	توسعه اقتصادی و انرژی آسیا - اقیانوسیه.....
۱۲۱.....	فصل چهارم: حضور آمریکا در منطقه آسیا و اقیانوسیه و اقتصاد منطقه.....
۱۲۷.....	سیاست آمریکا در دوره پس از جنگ.....
۱۳۰.....	حضور آمریکا در منطقه آسیا - اقیانوسیه.....
۱۳۵.....	منافع اقتصادی آمریکا در منطقه آسیا و اقیانوسیه در دوره پس از جنگ سرد.....
۱۴۰.....	رویکرد آمریکا به منطقه‌گرایی در آسیا - اقیانوسیه و آپک.....

فصل پنجم اقتصاد ژاپن و رشد و توسعه اقتصادی در آسیا و اقیانوسیه.....	۱۴۶
تاریخ اقتصادی ژاپن.....	۱۴۸
توافق امنیتی ژاپن - ایالات متحده آمریکا.....	۱۵۱
سرمایه‌گذاری ژاپن در آسیا و اقیانوسیه.....	۱۵۴
رابطه اقتصادی ژاپن با منطقه آسیا - اقیانوسیه.....	۱۵۹
منطقه‌گرایی، چند جانبه‌گرایی و ژاپن.....	۱۶۴
فصل ششم: : تأثیر امنیت انرژی خاورمیانه بر توسعه اقتصادی آسیا و اقیانوسیه.....	۱۶۷
نگاهی به مصرف انرژی منطقه.....	۱۷۱
شوک قیمت و رشد اقتصادی: موضوعات متقابل (متعارض).....	۱۷۶
افزایش قیمت‌های نفت و دلایل آن.....	۱۸۲
بی‌ثباتی قیمت و تأثیر آن.....	۱۸۴
مطالعات موردی.....	۱۸۶
۱- چین.....	۱۸۶
۲) ژاپن.....	۱۹۰
۳) کره جنوبی.....	۱۹۳
۴) فیلیپین.....	۱۹۳
افزایش‌های بهای نفت: تأثیر بر کشورهای آسیا و اقیانوسیه.....	۱۹۶
تهدیدهای موثر بر امنیت خطوط حیاتی دریایی.....	۲۰۶
۱) دریای جنوبی چین (جزایر اسپراتلیس).....	۲۰۷
۲- تروریسم.....	۲۰۹
وابستگی متقابل و تأسیس رژیم همکاری انرژی آسیا - اقیانوسیه.....	۲۱۰

۲۱۱	تحلیل و توسعه‌ی اطلاعات
۲۱۲	انتقال تکنولوژی و آموزش
۲۱۳	تحقیق و توسعه
۲۱۴	تقویت سرمایه‌گذاری و تجارت
۲۱۵	امنیت منابع
۲۱۷	نتیجه‌گیری
۲۴۶-۲۲۸	منابع

شماره جدول

- ۱- ذخایر اثبات شده نفت در خاورمیانه..... ۴۷
- ۲- تجارت درون مناطق در دهه ۹۰..... ۸۸
- ۳- سهم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در آسیای جنوب شرقی..... ۱۰۶
- ۴- صادرات کالای عمده کشورهای منتخب از حاشیه اقیانوسیه (۱۹۸۴,۵)..... ۱۰۷
- ۵- جریان تجارت آسیا..... ۱۱۱
- ۶- سهم کشورها و مناطق منتخب در صادرات دنیا..... ۱۱۲
- ۷- نوع شناسی انرژی و توسعه (۱۹۸۷)..... ۱۱۸
- ۸- سرمایه‌گذاری مستقیم ژاپن در کشورهای حاشیه اقیانوسیه (۸۳-۱۹۷۳)..... ۱۵۶
- ۹- وابستگی متقابل تجاری - ژاپن با کشورهای حاشیه اقیانوسیه (۹۷-۱۹۸۱)..... ۱۶۱
- ۱۰- آمارهای کشوری..... ۱۷۲
- ۱۱- مصرف ملی انرژی کشور..... ۱۷۴
- ۱۲- مصرف انرژی برحسب سوخت در نقاط مختلف جهان..... ۱۷۵
- ۱۳- کاهش و افزایش قیمت نفت از سال ۲۰۰۰..... ۱۸

- ۱۴- منبع انرژی ژاپن در ۲۰۱۰..... ۱۹۲
- ۱۵- رشد اقتصادی منطقه آسیا و اقیانوسیه در سال ۲۰۰۶..... ۱۹۸
- ۱۶- تأثیر واردات و صادرات نفت بر جابجایی درآمد از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۵..... ۲۰۲
- ۱۷- ذخایر ارزی خارجی از سال ۱۹۷۹ و ۲۰۰۴..... ۲۰۳
- ۱۸- فشار تورم..... ۲۲۱
- ۱۹- تأثیر قیمتهای نفت بر اقتصادهای آسیا..... ۲۲۲

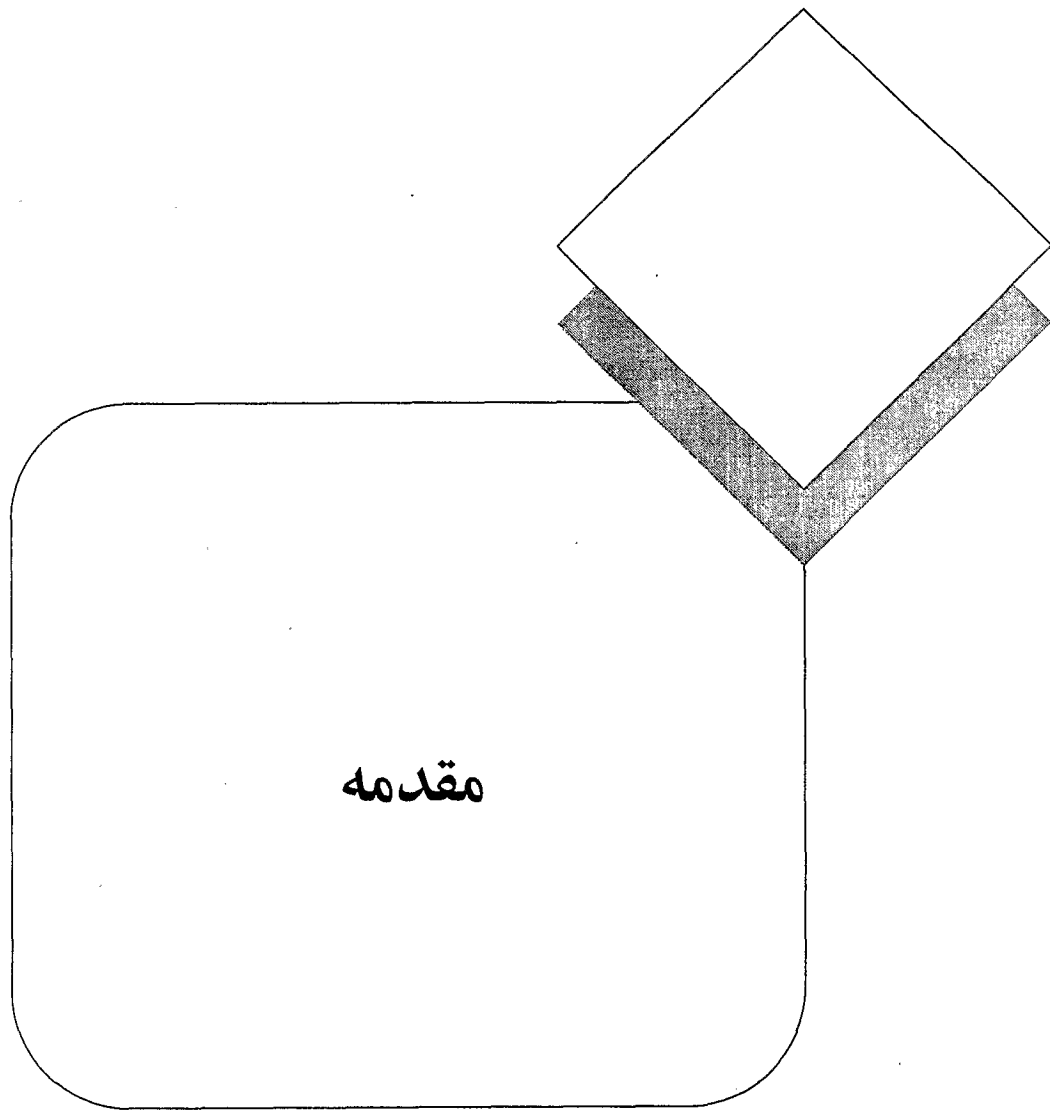
شماره نقشه و نمودار

- ۱- نقشه ذخایر جهانی نفت ۵۸
- ۲- نقشه ذخائر جهان نفت ۵۹
- ۳- نمودار سناریوهای نفتی ۶۱
- ۴- نقشه سیاسی چین ۱۸۹
- ۵- نقشه سیاسی ژاپن ۱۹۱
- ۶- نقشه سیاسی کره جنوبی ۱۹۳
- ۷- نقشه سیاسی فیلیپین ۱۹۴
- ۸- نقشه جزایر اسپراتلیس در دریای جنوبی چین ۲۰۸
- ۹- نقشه خطوط دریایی حیاتی شرق آ. ۲۲۴
- ۱۲- نقشه خطوط دریایی حیاتی از خاورمیانه به شرق آسیا ۲۲۵

<i>ITO</i>	سازمان تجارت بین‌المللی
<i>JNOC</i>	شرکت ملی نفت ژاپن
<i>KFAED</i>	صندوق کویت برای توسعه اقتصادی اعراب
<i>LNG</i>	گاز طبیعی مایع
<i>MFN</i>	دولت‌های کامله الوداد
<i>MITI</i>	وزارت اقتصاد، تجارت و صنعت ژاپن
<i>MIA</i>	بنیاد بیمه‌ای سرمایه‌گذاری چندجانبه
<i>MNC</i>	شرکت‌های چند ملیتی
<i>MOF</i>	وزارت امور مالی
<i>NAFTA</i>	منطقه آزاد تجاری آمریکای شمالی
<i>NIEO</i>	نظم نوین اقتصاد بین‌الملل
<i>NIE</i>	اقتصادهای تازه در حال صنعتی شدن
<i>ODA</i>	کمک‌های خارجی برای توسعه
<i>OECD</i>	سازمان همکاری توسعه اقتصادی
<i>OFW</i>	کارگران فیلیپینی در خارج
<i>OIC</i>	سازمان کنفرانس اسلامی
<i>OPEC</i>	سازمان کشورهای تولیدکننده نفت (اوپک)
<i>PEBC</i>	شورای اقتصادی حوزه
<i>PECC</i>	کنفرانس هماهنگی اقتصادی اقیانوسیه
<i>PMC</i>	پایین‌تر از سطح وزیران
<i>SLOC</i>	مسیرهای دریایی حمل و نقل
<i>SPC</i>	شرکت نفت سنگاپور
<i>TNC</i>	شرکت‌های فراملی
<i>UNDP</i>	برنامه توسعه سازمان ملل متحد
<i>UNCTAD</i>	کنفرانس سازمان ملل متحد برای تجارت و توسعه
<i>WB</i>	بانک جهانی
<i>WTO</i>	سازمان تجارت جهانی

علامات اختصاری

<i>AEM</i>	اجلاس وزرای اقتصاد آسه آن
<i>AFTA</i>	منطقه آزاد تجاری آسه آن
<i>AIC</i>	توافق مکمل صنعتی آسه آن
<i>AID</i>	توسعه صنعتی آسیا
<i>AIP</i>	پروژه‌های صنعتی آسه آن
<i>AIT</i>	مؤسسه آسیایی تکنولوژی
<i>APEC</i>	سازمان همکاری اقتصادی آسیا و اقیانوسیه (آپک)
<i>ARF</i>	گردهمایی منطقه‌ای آسه آن
<i>ASEAN</i>	اتحادیه کشورهای جنوب شرق آسیا (آسه آن)
<i>BAALJV</i>	توافق بنیادی سرمایه‌گذاری مشترک صنعتی
<i>CBM</i>	اقدامات اعتمادساز
<i>CIS</i>	کشورهای مستقل مشترک المنافع
<i>CNPC</i>	شرکت ملی نفت چین
<i>EAEC</i>	انجمن اقتصادی شرق آسیا
<i>EC</i>	جامعه اروپا
<i>EIA</i>	مدیریت اطلاعات انرژی
<i>ESCAP</i>	کمیسیون اجتماعی و اقتصادی آسیا اقیانوسیه
<i>FDI</i>	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
<i>GAO</i>	دفتر حسابرسی کل
<i>GATT</i>	موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت (گات)
<i>GDP</i>	تولید ناخالص داخلی
<i>GNP</i>	تولید ناخالص ملی
<i>HIPC</i>	کشورهای فقیر شدیداً بدهکار
<i>IBRD</i>	بانگ بین‌المللی ترمیم و توسعه
<i>IEA</i>	آژانس بین‌المللی انرژی
<i>IMF</i>	صندوق بین‌المللی پول
<i>IPE</i>	اقتصاد سیاسی بین‌الملل
<i>IR</i>	روابط بین‌الملل
<i>ITA</i>	موافقتنامه بین‌الملل تجارت

مقدح

بیان مسأله

تغییر سیمای جدید سیاست جهانی از زمان فروپاشی نظام دو قطبی در اوایل دهه ۱۹۹۰ تاکنون، حوزه اقتصاد سیاسی بین‌الملل را به عرصه مرکزی مطالعات روابط بین‌الملل کشانیده است. این بازشناسی بر این نکته تأکید دارد که توسعه سیاسی هرگز نمی‌تواند جدای از ثبات اقتصادی هر کشوری باشد. از این رو، در تمام جنبه‌های حیات ملی، نیروهای اقتصادی با نیروهای سیاسی در تعامل هستند.

در سایه این طرز فکر، موضوعاتی درباره سازوکاری که به تحقق توسعه اقتصادی سیاسی یک کشور کمک می‌کند، وجود دارند. نوآوری تکنولوژیکی، امنیت انرژی و منابع انسانی جای اصلی را در توسعه فوق‌الذکر اشغال می‌نمایند.

این پژوهش استدلال می‌کند که نیاز به انرژی به عنوان یک عنصر اساسی برای صنعتی شدن و پیشرفت در فرایند تصمیم‌گیری یک کشور، نمی‌تواند تحت الشعاع سیاست‌های داخلی و خارجی قرار گیرد. از این رو، به عرضه و تقاضای انرژی باید به گونه‌ای متعادل و ایمن پرداخته شود تا رشد و توسعه اقتصاد ملی یک کشور را قربانی و یا تضعیف نکند.

با توجه به برآورد مصرف جهانی نفت در سال ۲۰۰۷ که توسط سازمان بین‌المللی انرژی انجام شد مصرف روزانه نفت از ۸۳ میلیون بشکه در سال ۲۰۰۴ به ۱۱۸ میلیون بشکه در سال ۲۰۳۰ افزایش خواهد یافت. دو سوم از این افزایش مصرف مربوط به بخشهای حمل و نقل خواهد بود. مصرف روزانه نفت در سال ۲۰۱۵ به ۹۷ میلیون بشکه می‌رسد. علیرغم افزایش بهای نفت در این دوره ی زمانی، قیمت نفت از ۴۹ دلار کمتر نمی‌شود. بیشتر افزایش تقاضا مربوط به کشورهای آسیایی به علت رشد سریع اقتصادهای آنها می‌باشد. براساس همین برآورد کشورهای تولید کننده نفت اپک، نیمی از این تقاضا را تا سال ۲۰۱۵ و دو سوم از افزایش تقاضا را در ۲۰۳۰ (یعنی روزانه ۲۳ میلیون بشکه) را تامین می‌نماید.^۱

منطقه خاورمیانه یکی از مناطق آسیب‌پذیر از نظر سیاسی در جهان بوده است. این منطقه اکنون از نعمت ذخایر عظیم انرژی برخوردار بوده و $\frac{۲}{۳}$ ذخایر اثبات شده نفت و ۴۴/۵ درصد صادرات نفت جهان را دارد.^۲ اما این منطقه محل مشکلات سیاسی بوده است که از دوره‌های

^۱. Annual Energy Outlook, 2007 DOE/EIA-D383 (2007) (Washington, D.C., February 2007.) www.eia.doe.gov/eia.

^۲. Nicholas Sarkis. Middle East Retain Supremacy in Global Oil Supply. *Le Monde Diplomatique*. June 2002. (<http://www.hartford-hwp.com/archives/27b/092.htm>)

استعماری سرچشمه گرفته‌اند. مشکلاتی مانند مسائل مرزی، جدایی‌طلبی کردها، بنیادگرایی اسلامی، رقابت نظامی و تسلیحاتی در میان کشورهای عضو خلیج فارس، بحران فلسطین - اسرائیل نمونه‌ای از مشکلات بسیار زیاد منطقه هستند. بی‌ثباتی سیاسی در این منطقه به وقفه عرضه نفت به سایر اقتصادهای دنیا منتهی شده است. افزایش قیمت نفت در سالهای ۴-۱۹۷۳ تا حد زیادی اقتصاد جهانی را، به ویژه اقتصاد کشورهای در حال توسعه را که منابعی در اختیار ندارند و انرژی خود را از خاورمیانه وارد می‌کنند، تحت تأثیر قرار دارد. اوپک شرکت‌های نفتی را وادار کرد تا پرداخت‌های خود را به میزان زیادی افزایش دهند. بهای نفت در سال ۱۹۷۴ چهار برابر شد، و تقریباً به ۱۲ دلار در هر گالن (بشکه) آمریکایی رسید (۷۵ دلار / مترمکعب).^۳

به زبان روابط بین‌المللی، تحریم نفت الگوی نظام اتحاد را دگرگون کرد، بدین معنی که بعضی کشورهای غربی همچون فرانسه و ژاپن دیدگاه خود را از سیاست طرفداری از اسرائیل به طرفداری از اعراب تغییر دادند. یک سال بعد، کشورهای غیرمتعهد در سازمان ملل قطعنامه‌ای را تصویب کردند که ایجاد «نظم اقتصادی جدید بین‌المللی» را خواستار شد، که در آن منابع، تجارت و بازار به گونه‌ای «برابر» باید توزیع شود. ملی‌شدن نفت نیز برای غرب آشوب و جنجال آفرید. در ایالات متحده بهای خرده‌فروشی یک گالن بنزین از میانگین کشوری ۳۸/۵ سنت در ماه می ۱۹۷۳ به ۵۵/۱ سنت در ژوئن ۱۹۷۴ افزایش پیدا کرد. این بحران اشخاص و شرکت‌ها را بر آن داشت تا از انرژی حفاظت به عمل آورند به ویژه انرژی تجدیدپذیر مانند سوخت‌های جنگلی.^۴

ناپایداری سیاسی در خاورمیانه و مجموعه‌ای از بحران‌ها که در این منطقه به وقوع می‌پیوندد، آشکارا امنیت قیمت و عرضه نفت را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این امر ایالات متحده را وادار می‌کند تا به مداخله در این منطقه ادامه بدهد. همان طور که از سوی مؤسسه بین‌المللی مطالعات استراتژیک در سال ۱۹۷۸ پیشنهاد شده است، جدی‌ترین چالش‌ها برای کشورهای غربی در دهه ۱۹۸۰ عبارت بود از: چگونه می‌توان عرضه مواد خام را که رفاه اقتصادی، پایداری داخلی و پیوستگی و انسجام سیاسی کشورهای غربی به آن وابسته است از کشورهای جهان سوم

³. Allan S. Blinder. *Economic Policy and Great Stagflation*. New York: Academic Press: 1979.p. 23.
Otto Eckstein. *The Great Recession*. Amsterdam: North Holland: 1979. P.12. Mark E. Rupert and David P. Rapkin. "The Erosion of U.S... Leadership Capabilities". *Rhythms in Politics and Economic* New York: Praeger. 1985. p. 34.

⁴. <http://en.wikipedia.org/wiki/1973energycrisis>.

تضمین کرد.^۵ جستجوی ایالات متحده برای امنیت انرژی تأکید اندکی را بر این موارد گذاشته است:

(۱) وابستگی بیش از حد به نفت؛

(۲) اتخاذ سیاست مهار دوگانه علیه ایران و عراق؛

(۳) چشم‌پوشی موارد نقض حقوق بشر که توسط متحدان آن کشور سر می‌زد؛

(۴) پرداخت‌ها و هزینه‌های نظامی بیشتر و سرکوب سیاسی.^۶

در مرکز این شکل درکی خوش‌بینانه دربارهٔ امکان برقرای امنیت از طریق همکاری دو طرفه بین اوپک، ایالات متحده، کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، دیگر کشورهای صادرکننده نفت غیر عضو اوپک، سایر کشورهای واردکننده نفت و شرکت‌های چند ملیتی که در فعالیت‌های مربوط به انرژی کار می‌کنند، می‌باشد.

وابستگی متقابل جهان امروز به دنبال این است، کشورها کانون سیاست سنتی خود را که، از سیاست تکروی تا یک سیاست همکاری بیشتر و مولد را مورد تأکید قرار می‌دهد، تنظیم و هماهنگ کنند. بنا به گفتهٔ دبیرکل اوپک، اوپک بیش از ۷۵ درصد از ذخایر نفت خام اثبات شده جهان را در اختیار دارد و بیش از ۴۰ درصد از نفت خام جهان را تولید می‌کند. در مقایسه با تولید کشورهای غیر عضو اوپک که ۲۳ درصد از ذخایر نفت جهان را دارند و برآورد می‌شود که بعد از ۲۰ سال به اتمام برسد، ذخایر اوپک حدود ۸۸ میلیارد بشکه بوده و پیش‌بینی می‌شود که ۸۰ سال طول بکشد تا به پایان برسد. هر چند، در مورد موضوع افزایش بهای نفت، دبیرکل اوپک گفت:

«اوپک تنها یک بخش از مسأله است ... و دیگر بازیگران در این صنعت -

تولیدکنندگان خارج از این سازمان، شرکت‌های نفتی، تجار بزرگ، مصرف‌کنندگان و

دولت‌های مصرف‌کننده - همگی نیاز دارند و ضروری است تا تلاش خود را انجام

دهند تا از یک افزایش بهای دیگر پیشگیری به عمل آورند».^۷

با در نظر داشتن این مشکل، ضروری است که رژیم‌های امنیت و همکاری ایجاد شود تا به محافظت از انرژی در منطقه بی‌ثبات خاورمیانه پردازد. سیستم وابستگی متقابل پیدایش و

^۵ . Paul Rogers. "Oil and Security in the Persian Gulf". *The Iranian Journal of International Affairs*. Vol. V. Nos. 3-4. (Fall/Winter 1993/94). pp. 722-932.

^۶ . <http://www.fpip.org/breifs/vol2/v2n4oil body.html>

^۷ . <http://www.opec.org/newinfor?speeches?sp2000?spluk-jakartasept00.htm>.

ایجاد رژیم‌های بین‌المللی که هم توسط کشورها و هم توسط سایر بازیگران مهم بین‌المللی ایفا شوند را ارتقاء می‌دهد. این همکاری آنچه که پیتر اف. کولی «استراتژی‌های مدیریت بین‌المللی» می‌نامد را مشخص خواهد کرد. این مساله بر اساس چیزی که پیترز اف. کولی استراتژی‌های مدیریت بین‌المللی نامید به صورت فعالیت‌های جمعی شناخته خواهند شد. استراتژی‌های مدیریت بین‌المللی عبارت‌اند از راه‌هایی که در آن اتحادهای فرضی بازیگران تمایل دارد تا محیط خود را به منظور کسب بعضی اهداف دستکاری و اداره نمایند. این امر دو بعد دارد: اقدام مشترک تجویزی از یک استراتژی و «شیوه‌های هماهنگی»^۹. چنین استراتژی‌های مدیریتی همیشه کشورها را تشویق می‌کند تا برای ترسیم اولویت‌های مشترک وارد گفتگو شوند. از این رو مشکل امنیت عرضه انرژی ممکن است به شیوه بنیادی‌تر و به منظور تأمین منافع احزاب درگیر حل شود. کنت کالدر یک رژیم چندجانبه توسعه منابع^{۱۰} را برای آسیای شرقی پیشنهاد داد و استدلال کرد که ایالات متحده، به عنوان یک عضو مهم اجلاس منطقه‌ای آسه‌آن می‌تواند طرح‌هایی را برای ایجاد رژیم انرژی پیشنهاد دهد. این عقیده بر این فرض استوار است که منافع ایالات متحده در منطقه آسیا و اقیانوسیه آنقدر زیاد است که این کشور نمی‌تواند از تقاضای انرژی این منطقه چشم پوشی کند زیرا منافع این کشور در معرض خطر قرار می‌گیرد.

این شرایط هنگامی درست از آب در می‌آید که ما سعی کنیم توسعه اقتصادی را در این منطقه در ۱۰ تا ۱۵ سال گذشته مورد بررسی قرار دهیم. اندیشه ایجاد یک بلوک اقتصادی منطقه‌ای که با پیدایش سازمان همکاری اقتصادی آسیا و اقیانوسیه در اوایل سال ۱۹۸۹ از طریق ابتکارات استرالیا موجودیت یافت. در آن اعلام شد فعالیت‌های اقتصادی و تجاری در این منطقه از جمله سرمایه‌گذاری و جریان سرمایه هم از منطقه و هم از اقتصادهای غربی) بالابوده و خطرپذیری بالایی نیز دارد و هیچ رژیم سازمانی منفردی برای مدیریت و اداره چنین پویایی ایجاد نشده است. با توجه به ۱۲ عضو بنیانگذار آن، سازمان همکاری اقتصادی آسیا - اقیانوسیه به عنوان موتور رشد اقتصاد جهانی با ۲ میلیارد نفر جمعیت یا ۴۲ درصد جمعیت دنیا و ۴۲ درصد از کل وسعت سرزمین‌های دنیا به علاوه تولید ناخالص داخلی ۲۳۶۸۰ میلیارد دلاری و تقریباً نیمی از مجموع صادرات تجاری جهان در سال ۱۹۹۷ و مشتمل بر پویاترین اقتصادهای جهان از قبیل ژاپن، ایالات متحده، کانادا و اقتصادهای بره‌های آسیا، مورد توجه است^{۱۱}. بسیار مهم است که

8. Peter F. Cowley. *The Problems of Plenty: Energy Security and International Politics*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1976. p.12.

9. Ibid. p.22.

10. Calder Kent. "Asia Empty Tank," *Foreign Affairs*. Vol. 75. No. 2. (March/April 1996). p. 60.

11. <http://www.tariffcommission.gov.ph/asia.htm>.